

Foto: Ralf Johansson

En fråga om Strykjärn / B&O Liberg no 5

26/1 2021

Hej! Jag har ärvt ett strykjärn "B&O Liberg no 5.

Vore intressant att höra vad du vet om det?

//Ralf Johansson

Hej! Hittade detta från 2017 på Antik o Samlarforum genom att söka på beteckningen, det finns säkert mer att hämta på nätet ...

//Olle Magnusson Hagalunds Tvätterimuseum

Rosenforsfabriken / Rosenfors manufakturverk / Libergs / Sveaverken *

År 1861 inköpte bröderna Bernhard och Oscar Liberg, Vreta gård och Rosenfors kvarn. År 1895 överlät dåvarande ägaren företaget på finsmidesmanufakturen "B. & O. Libergs Fabriksaktiebolag". Tillverkning av olika slags eggverktyg, skridskor, saxar, strykjärn, yxor och värjor mm. År 1896 ombildades det till aktiebolag, B o. O.

Libergs fabriksaktiebolag. År 1921 förvärvade Eskilstuna Jernmanufaktur AB aktiemajoriteten i företaget och stannade kvar fram till år 1957.

(Källa: Dokumentation av kraftstationen i Skogstorp, 1998. Eskilstuna Museer / Södermanland – samlingsverk... Del 3, 1949.)

Adresser: Rosenfors, Skogstorp.

Rosenfors Fabriker (FAKTAUNDERLAG)

*1873 - alla slags saxar, strykjärn, besman, skridskor.
Se särskild fabrik för nypatent. hyvel o huggjärn:
Bernhard Liberg (firma B & O LIBERG).
Kirurgiska instrument tillverkas av Levin Hedlund.*

Skogstorp

Se även B & O LIBERG som ingår i begreppet Rosenfors fabriker.

Hälsar

Staffan Kvist

För mer info, se länken nedan till Eskilstuna Stadsmuseum! /Olle M

<https://eskilskallan.eskilstuna.se/items/show/38992>

EM 33620 – STRYKJÄRN Eskilstuna stadsmuseum
foto: Eskilstuna Stadsmuseum

Signering / märkning: B. & O. LIBERG, FAB No 5

Ett strykugnsjärn med handtag i trä

Tillverkning: B & O Liberg

Verksamhetstid: 1862 - 1868 (B & O Liberg), 1868 – före 1939 (B & O Libergs Fabriks AB)

Firman B&O Liberg grundades av bröderna Bernhard och Oscar som arbetade inom Eskilstuna Fristad och startade företaget 1862. De hade sin tillverkning i Rosenfors strax utanför Eskilstuna. De hade införskaffat en kupolugn och hade för avsikt att tillverka strykugnsjärn, strykjärn, strykjärnställ, besman, stryklod och även ett hattglansningsjärn. Några år innan bröderna startade firman hade Oscar Liberg och flera andra fabriksidkare inom Fristaden gjort lyckade försök med att gjuta strykjärn och utveckla tekniken för dess framställning. 1868 bildades bolaget B & O Libergs Fabriks AB. 1876 hade tillverkningen utökats med "alla slags saxar.....besman, alla slags skridskor, hyveljärn, huggjärn, korkskruvar mm". Sablar och floretter hade tillkommit 1896.

Källa: Karl-Otto Kull, 2002, Från Glättesten till El-strykjärn, Juts Böcker, Älvdalen Eskilstunas adresskalendrar från 1876-77 samt 1896

Beskrivning

Ett strykugnsjärn med gjuten strykkropp och fasade kanter. U-formad bygel av plattjärn för handtaget som är gjort av trä. Bygeln är 127 mm hög och 125 mm lång. På det bakre plattjärnet finns en stämpel med texten: "B&O.LIBERG FAB". "No 5" står under texten som återfinns i en halvcirkel över symbolen. Symbolen är otydlig.

Historik

Utslätningshjälpmedel

Det är omöjligt att fastställa exakt årtal när man började använda hjälpmedel för utslätning av vävnader och klädesplagg. De äldsta bevarade föremålen som användes som utslättningsredskap är från vikingatiden runt 900-talet. Det är runda massiva glaskroppar, s.k. glättestenar. Seden att använda glättestenar tillsammans med glättebräden för att gnida linnet slätt och blankt var mycket vanlig bland allmogekvinnorna i södra Sverige långt in på 1800-talet. Under medeltiden och framåt användes också mangeldonet, en mangelbräda och kavel som redskap vid slätgöring av linnedukar och liknande textilier. Det äldsta bevarade mangelbrädet är från Hälsingland och daterat till 1564. De tidigaste indikationerna på att varma verktyg använts för pressning av textilier härrör från ett rättegångsprotokoll daterat år 1482. Tillsammans med de dyrbara tygernas mode som kom på 1600-talet kom också användandet av strykjärnet. Själva kroppen på järnet var gjort av mässing och kallas för hölje eller lodhus, där en varm järnklump, ett lod, fördes in i huset och alstrade värme. Utmärkande för alla 1600-talstillverkade mässingsjärn är den stort rundade framdelen.

Under större delen av 1700-talet var järnstrykjärnen sammansatta av smidda plåtar och relativt små. Mot 1800-talets slut tillverkades två produkter som användes på spisar med spisringar: strykpannor och strykplåtar. De gjutna strykjärnen, strykugnarna och strykugnsjärnen börjar försvinna i takt med att elektriciteten når allt fler hushåll och de elektriska strykjärnen blir allt vanligare.

(Källa: Karl-Otto Kull, 2002, Från Glättesten till El-strykjärn, Juts Böcker, Älvdalen)

Tillkomsttid start

efter 1868

Tillkomsttid slut

före 1939

TACK Staffan Kvist på Antik o Samlarforum
och Eskilstuna Stadsmuseum för strykjärnsinfo

//Olle Magnusson

Föreståndare för Hagalunds Tvätterimuseum